

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2014. gada 12. novembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Brīvības, drošības un tiesiskuma telpa — Tiesu iestāžu sadarbība civillietās — Jurisdikcija vecāku atbildības jomā — Regula (EK) Nr. 2201/2003 — 12. panta 3. punkts — Neprecētu vecāku bērns — Jurisdikcijas noteikšana — Citas izskatāmas saistītas lietas neesamība — Piekrišana jurisdikcijai — Tiesas jurisdikcijas apstrīdēšana, ko veic lietas puse, kas ir vērsusies tajā pašā tiesā

Lietā C-656/13

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Nejvyšší soud* (Čehijas Republika) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2013. gada 12. novembrī un kas Tiesā reģistrēts 2013. gada 12. decembrī, tiesvedībā

L

pret

M,

piedaloties

R,

K.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs M. Ilešičs [*M. Ilešič*], tiesneši A. O'Kifs [*A. Ó Caoimh*], K. Toadere [*C. Toader*], E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*] (referents) un K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*],

ģenerālvokāts N. Vāls [*N. Wahl*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *M* vārdā — *E. Zajíčková*, advokátka,

— *R* un *K* vārdā — *Z. Kapitán*, advokát,

* Tiesvedības valoda – čehu.

- Čehijas Republikas valdības vārdā – *M. Smolek* un *J. Vlášil*, pārstāvji,
- Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,
- Eiropas Komisijas vārdā – *A.-M. Rouchaud-Joët* un *J. Hradil*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklaušanās pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt 12. panta 3. punktu Padomes 2003. gada 27. novembra Regulā (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu (OV L 338, 1. lpp.).
- 2 Šis lūgums tika iesniegts saistībā ar strīdu starp *L*, bērnu *R* un *K* māti, un *M*, bērnu tēvu, par šo bērnu, kuri kopā ar māti atrodas Austrijā, kamēr viņu tēvs dzīvo Čehijas Republikā, aizgādības tiesībām.

Athilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Regula Nr. 2201/2003

- 3 Regulas Nr. 2201/2003 preambulas 5. un 12. apsvērumā ir noteikts:

“(5) Lai nodrošinātu vienlīdzību attiecībā uz visiem bērniem, šī regula attiecas uz visiem lēmumiem par vecāku atbildību, tostarp uz bērnu aizsardzības pasākumiem, neatkarīgi no saiknes ar laulības lietu.

[..]

(12) Šajā regulā noteiktais piekritības pamats lietās par vecāku atbildību ir izveidots, ņemot vērā bērna intereses, jo īpaši tuvuma kritēriju. Tas nozīmē, ka piekritība ir, pirmkārt, bērna pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalstij, izņemot dažus gadījumus, kad pastāvīgā dzīvesvieta mainīta saskaņā ar vienošanos starp personām, kam ir vecāku atbildība.”

- 4 Regulas Nr. 2201/2003 1. pantā ir precizēts tās tvērums. Tajā ir tostarp noteikts:

“1. Šo regulu [..] piemēro civillietās, kas saistītas ar:

[..]

b) vecāku atbildības iegūšanu, īstenošanu, deleģēšanu, ierobežošanu vai izbeigšanu.

2. Lietas, kas minētas 1. punkta b) apakšpunktā, var jo īpaši attiekties uz:

a) uzraudzības tiesībām un saskarsmes tiesībām;

[..]

3. Šī regula neattiecas uz:

[..]

e) uzturēšanas pienākumiem;

[..].”

- 5 Šīs regulas 2. panta 7. punkts šīs regulas mērķiem “vecāku atbildību” definē kā “visas tiesības un pienākumus attiecībā uz bērna personu vai bērna īpašumu, kuras piešķir fiziskai vai juridiskai personai ar spriedumu, likumu izpildi vai nolīgumu, kam ir juridisks spēks[; j]ēdziens ietver uzraudzības tiesības un saskarsmes tiesības”.
- 6 Regulas Nr. 2201/2003 II nodaļai “Piekritība” ir trīs iedaļas. 1. iedaļa “Laulības šķiršana, laulāto atšķiršana un laulības atzīšana par neesošu” apvieno šīs regulas 3.–7. pantu. Pēdējās minētās 3. pantā tiek noteikti kritēriji, kas galvenokārt kalpo, lai noteiktu dalībvalstu tiesas, kurām ir jurisdikcija izskatīt lietas par laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu un laulības atzīšanu par neesošu. Tās 7. pantā tiek aplūkota pārējā jurisdikcija laulības šķiršanas, laulāto atšķiršanas un laulības atzīšanas par neesošu jautājumos.
- 7 Tās pašas Regulas Nr. 2201/2003 II nodaļas 2. iedaļā par jurisdikciju attiecībā uz vecāku atbildību ir 8.–15. pants. 8. pantā “Vispārējā piekritība” tiek noteikts:
- “1. Dalībvalsts tiesām ir piekritīgas lietas par vecāku atbildību par bērnu, kura pastāvīgā dzīvesvieta ir šajā dalībvalstī brīdī, kad tiesā iesniegta prasība.
2. Uz šā panta 1. punktu attiecas 9., 10. un 12. panta noteikumi.”
- 8 Šīs regulas 12. panta “Vienošanās par piekritību” 1. punktā ir noteikts, ka “dalībvalsts tiesām, kurām saskaņā ar 3. pantu ir piekritīgs pieteikums par laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanu par neesošu, ir piekritība visās lietās, kas attiecas uz vecāku atbildību, kura saistīta ar šo pieteikumu”, ja ir izpildīti tajā uzskaitītie nosacījumi.
- 9 Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 2. punktā tiek paredzēts:
- “Šā panta 1. punktā noteiktā piekritība izbeidzas, tiklīdz:
- a) spriedums, ar kuru apmierina vai noraida prasību par laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanas par neesošu, ir stājies likumīgā spēkā;
- b) spriedums šajā lietā ir stājies likumīgā spēkā gadījumos, kad a) apakšpunktā minētajā brīdī vēl nav izšķirts jautājums par vecāku atbildību;
- c) tiesvedība a) un b) apakšpunktā minētajos gadījumos izbeigta cita iemesla dēļ.”

10 Atbilstoši šīs regulas 12. panta 3. punktam:

“Dalībvalsts tiesām ir arī piekritība attiecībā uz vecāku atbildību tiesas procesos, kas nav minēti 1. punktā, ja:

a) bērnam ir būtiska saikne ar attiecīgo dalībvalsti, jo īpaši, pamatojoties uz to, ka vienai no personām, kurām ir vecāku atbildība, pastāvīgā dzīvesvieta ir šajā dalībvalstī, vai ja bērns ir šīs dalībvalsts pilsonis;

un

b) tiesu piekritību ir skaidri vai citādi nepārprotami pieņēmušas visas puses brīdī, kad tiesā ir iesniegta prasība, un ja tas ir bērna labākajās interesēs.”

11 Regulas Nr. 2201/2003 15. pantā “Lietas nodošana tiesai, kas atrodas labākā vietā tiesas spriešanai” tiek precizēti apstākļi, kuros izņēmuma kārtā dalībvalsts tiesas, kurām ir jurisdikcija pēc būtības, var nodot šo lietu vai atsevišķu tās daļu citas dalībvalsts tiesai, ja tā ir tiesa tādā dalībvalstī, ar kuru bērnam ir īpaša saikne, un tās uzskata, ka tā ir labākā atrašanās vietā tiesas spriešanai.

12 Šīs regulas 16. pantā “Prasības iesniegšana tiesā” ir noteikts:

“1. Uzskata, ka tiesā ir iesniegta prasība:

a) brīdī, kad dokuments, uz kura pamata ierosināta lieta, vai līdzvērtīgs dokuments ir iesniegts tiesā, ar nosacījumu, ka prasītājs pēc tam ir veicis pasākumus, kas viņam bija jāveic, lai dokumentu nosūtītu atbildētājam;

vai

b) ja dokuments ir jānosūta pirms iesniegšanas tiesā, brīdī, kad to saņem iestāde, kas ir atbildīga par nosūtīšanu, ar nosacījumu, ka prasītājs turpmāk ir veicis visus pasākumus, kas viņam bija jāveic, lai dokumentu iesniegtu tiesā.”

Regula (EK) Nr. 4/2009

13 Padomes 2008. gada 18. decembra Regula (EK) Nr. 4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās (OV 2009, L 7, 1. lpp., un labojums – OV 2011, L 131, 26. lpp.) atbilstoši tās 1. panta 1. punktam ir piemērojama “uzturēšanas saistībām, kas izriet no ģimenes attiecībām, vecāku un bērnu attiecībām, laulības vai radniecības attiecībām”.

14 Šīs regulas 3. pants “Vispārēji noteikumi” ir izteikts šādi:

“Dalībvalstīs uzturēšanas saistību lietās jurisdikcija ir:

[..] vai

d) tiesai, kurai saskaņā ar tiesas valsts tiesību aktiem (*lex fori*) ir jurisdikcija tiesvedībā attiecībā uz vecāku atbildību, ja jautājums par uzturēšanu ir saistīts ar tādu tiesvedību, ja vien jurisdikcijas pamats nav tikai vienas puses pilsonība.”

Čehijas Republikas tiesības

- 15 Likuma Nr. 97/1963 par starptautiskajām privātajām un procesuālajām tiesībām 39. panta 1. punktā tiek noteikts:

“Nepilngadīgu bērnu aizgādības un uzturlīdzekļu lietās un citās lietās, kas uz viņiem attiecas, ja pēdējie minētie ir [Čehijas un Slovākijas] pilsoņi, jurisdikcija ir noteikta [Čehijas un Slovākijas] tiesām, pat ja viņi dzīvo ārvalstī. [..]”

- 16 Civilprocesa kodeksa 104. panta 1. punktā ir paredzēts:

“Ja nav ticis ievērots kāds procesuāls nosacījums, kuru nedrīkst neievērot, tiesa izbeidz tiesvedību. Ja lieta nav tiesas jurisdikcijā vai arī pirms tās ir jābūt [pabeigtai] citai tiesvedībai, tiesa pēc tam, kad rīkojums par tiesvedības izbeigšanu ir stājies likumīgā spēkā, nodod lietu kompetentajai iestādei; ar prasības celšanu (dokuments, uz kura pamata ir ierosināta lieta) saistītās tiesiskās sekas paliek spēkā.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 17 No iesniedzējtiesas lēmuma izriet, ka *L* un *M*, kas veido nelaulātu pāri, kopā ir divi bērni – *R* un *K*. Šie abi bērni ir dzimuši Čehijas Republikā, un viņiem ir šīs dalībvalsts pilsonība. Līdz 2010. gada februārim vecāki un viņu bērni dzīvoja Čehijas Republikā. Kopš 2010. gada februāra *L* strādā Austrijā un bērni pārmaiņus dzīvoja ar savu māti un ar savu tēvu, kurš dzīvo un strādā Česki Krumlovā [*Český Krumlov*] (Čehijas Republika).
- 18 *L.* 2012. gada 20. maijā reģistrēja bērnu dzīvesvietu Austrijā un tā paša gada septembrī paziņoja *M*, ka bērni neatgriezīsies Čehijas Republikā. Tajā laikā bērni gāja skolā Austrijā. Tiesvedībā par bērnu aizgādības tiesībām tiek diskutēts par to, vai bērnu pārcelšanās uz Austriju tika veikta ar *M.* piekrišanu.
- 19 *M.* 2012. gada 26. oktobrī vērsās *Okresní soud v Českém Krumlově* (iecirkņa tiesa) ar prasības pieteikumu par “vecāku un bērnu tiesisko attiecību organizāciju”, lai iegūtu bērnu aizgādības tiesības un uzturlīdzekļus.
- 20 *M.*, pārkāpjot ar *L.* panākto vienošanos, 2012. gada 28. oktobrī neatveda atpakaļ bērnus, kas ciemojās pie viņa.
- 21 Arī *L.* 2012. gada 29. oktobrī iesniedza prasību *Okresní soud v Českém Krumlově* par bērnu aizgādības tiesībām un uzturlīdzekļiem. Pēc tam viņa iesniedza līdzīgu prasību Austrijas tiesās.
- 22 Atbilstoši *Okresní soud v Českém Krumlově* noteiktajam pagaidu pasākumam 2012. gada 1. novembrī bērni atgriezās pie mātes Austrijā un kopš tā laika iet tur skolā. Ar 2012. gada 12. decembra rīkojumu *Krajský soud v Českých Budějovicích* (apgabaltiesa) (Čehijas Republika) atstāja spēkā šo pagaidu pasākumu.
- 23 2013. gada 1. februāra spriedumā *Okresní soud v Českém Krumlově* secināja, ka tai nav jurisdikcijas un izbeidza tiesvedību atbilstoši Civilprocesa kodeksa 104. panta 1. punktam, pamatojot ar to, ka, tā kā brīdī, kad prasība tika iesniegta šajā tiesā, bērnu pastāvīgā dzīvesvieta bija Austrijā, Austrijas tiesām ir jurisdikcija atbilstoši Regulas Nr. 2201/2003 8. panta 1. punktam.
- 24 2013. gada 19. martā Austrijas Centrālā iestāde saņēma *M.* ierosinātu pieteikumu par bērnu atgriešanos [Čehijas Republikā], piemērojot Hāgas 1980. gada 25. oktobra Konvenciju par starptautiskās bērnu nolaupīšanas civiltiesiskajiem aspektiem (*Recueil des Traités des Nations Unies*, 1343. sējums, 22514. lpp.).

- 25 Ar 2013. gada 11. aprīļa spriedumu *Krajský soud v Českých Budějovicích* grozīja *Okresní soud v Českém Krumlově* 2013. gada 1. februāra spriedumu, līdz ar to tiesvedība nav izbeigta. Šī tiesa atzina, ka Čehijas Republikas tiesu starptautiskā jurisdikcija ir konstatēta Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 3. punkta izpratnē, ievērojot to, ka bērniem ir cieša saikne ar Čehijas Republiku, ka abi vecāki ir pieņēmuši Čehijas Republikas tiesu starptautisko jurisdikciju, tāpat kā bērnu aizbildnis, kurš ir ticis iecelts tikai tiesvedības laikā, un ka *Okresní soud v Českém Krumlově* jurisdikcija ir bērnu interesēs.
- 26 Konkrētāk, attiecībā uz Čehijas Republikas tiesu starptautiskās jurisdikcijas pieņemšanu *Krajský soud v Českých Budějovicích* norādīja, ka M. 2012. gada 26. oktobra prasība tika celta Čehijas Republikas tiesā, ka 2012. gada 29. oktobrī L. pati iesniedza prasību šajā pašā tiesā un ka tikai pēc tam viņa norādīja, ka M. esot bijis jāvēršas Austrijas tiesās, un iesniedza prasību Austrijas tiesā.
- 27 L. iesniedza kasācijas sūdzību par šo spriedumu iesniedzējtiesā un lūdza, lai tā aptur *Krajský soud v Českých Budějovicích* sprieduma izpildi. Šī prasība tika apmierināta ar 2013. gada 31. jūlija spriedumu.
- 28 Savas kasācijas sūdzības atbalstam L. tostarp norāda, ka nosacījums par Čehijas Republikas tiesu starptautiskās piekritības pieņemšanu, kas paredzēts Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 3. punktā, šajā lietā nav izpildīts. Viņa esot iesniegusi savu prasību *Okresní soud v Českém Krumlově* atbilstoši Čehijas Republikas Bērnu juridiskās un sociālās aizsardzības biroja ieteikumiem, jo nezināja, kur ir viņas bērni. Viņa esot vērsusies arī Austrijas atbildīgajās iestādēs, un kopš 2012. gada 31. oktobra, uzzinot par visiem faktiem, viņa esot skaidri paudusi savu nepiepriekšējo Čehijas Republikas tiesu starptautiskajai jurisdikcijai.
- 29 Iesniedzējtiesa norāda, ka, pirmkārt, atbilstoši, protams, ļoti šauri interpretācijai, kura gan ļauj nodrošināt Regulas Nr. 2201/2003 15. panta iedarbību pilnībā, varētu tikt uzskatīts, ka šīs regulas 12. panta 3. punkts tāpat kā minētā panta 1. punkts ļauj piekrist tikai par labu tiesas, kurā jau ir iesniegts prasības pieteikums par laulības šķiršanu vai laulības atzīšanu par neesošu, jurisdikcijai, ja šī jurisdikcija ir pamatota ar šīs regulas 7. pantu. Otrkārt, esot iespējams uzskatīt, ka šīs 12. panta 3. punkts varētu tikt piemērots, pat ja nav jebkādas citas tiesvedības, kas saistīta ar tiesvedību par bērnu aizgādību.
- 30 Turklāt šī tiesa šaubās par to, vai var uzskatīt, ka lietas apstākļos L. ir “skaidri un nepārprotami piekritusi” Čehijas Republikas tiesas jurisdikcijai. Tā norāda, ka *Krajský soud v Českých Budějovicích* ir sasaistījusi savu secinājumu par to, ka L. ir piekritusi Čehijas Republikas tiesu jurisdikcijai, ar viņas iesniegto prasības pieteikumu *Okresní soud v Českém Krumlově* 2012. gada 29. oktobrī. Iesniedzējtiesa tomēr norāda, ka neuztver šādu gribas paziņojumu par nepārprotamu. It īpaši tā norāda, ka, ņemot vērā lietas apstākļus, šķiet ticams, ka L. cēla prasību *Okresní soud v Českém Krumlově*, tikai lai saņemtu informāciju par bērnu atrašanās vietu. Iesniedzējtiesa tādējādi uzskata, ka šajā lietā neesot šādas piekrišanas. Šajā ziņā tā arī norāda, ka pirmajā procesuālajā dokumentā, kas tai bija jāiesniedz M. uzsāktajā tiesvedībā, L. apstrīd tiesas, kurā celta prasība, piekritību.
- 31 Konstatējot, ka Tiesa vēl nav spriedusi par Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 3. punkta interpretāciju, *Nejvyšší soud* (Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību lietā un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“1) Vai [Regulas Nr. 2201/2003] 12. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas pamato jurisdikciju tiesvedībai lietā par vecāku atbildību arī tad, ja nenorit neviena ar to saistīta tiesvedība (t.i., “[tiesvedības], kas nav minēt[as] 1. punktā”)?

2) Gadījumā, ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša:

Vai [Regulas Nr. 2201/2003] 12. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka arī situācijā, kad lietas dalībnieks, kurš nav ierosinājis tiesvedību, pats iesniedz dokumentu tiesvedības uzsākšanai par šo pašu lietu, bet pēc tam viņa pirmā rīcība ir iebildes celšana par tiesas jurisdikcijas neesamību pēc otra lietas dalībnieka ierosmes agrāk uzsāktā tiesvedībā, ir jāuzskata, ka ir “skaidri vai citādi nepārprotami pieņemta [tiesas jurisdikcija]”?”

Tiesvedība Tiesā

- 32 Pēc iesniedzējtiesas lūguma norīkotā [Tiesas] palāta ir izskatījusi nepieciešamību šai lietai piemērot steidzamības prejudiciālā nolēmuma tiesvedību, kas ir paredzēta Tiesas Reglamenta 107. pantā. Minētā palāta pēc ģenerāladvokāta uzklaušanās nolēma šo lūgumu noraidīt.
- 33 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2014. gada 8. janvāra lēmumu šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu tiks izskatīts prioritāri, piemērojot Reglamenta 53. panta 3. punktu.

Par prejudiciālajiem jautājumiem

- 34 Vispirms ir jāatgādina, ka atbilstoši Regulas Nr. 2201/2003 2. panta 7. punktam ar jēdzienu vecāku atbildība saprot visas tiesības un pienākumus attiecībā uz bērna personu vai bērna īpašumu, kuras piešķir fiziskai vai juridiskai personai ar spriedumu, likumu izpildi vai nolīgumu, kam ir juridisks spēks. Jēdziens ietver aizgādības tiesības un saskarsmes tiesības. Tā kā *L.* un *M.* strīds tostarp ir par viņu bērnu aizgādības tiesībām, pamatlieta ietilpst šīs regulas tvērumā atbilstoši tās 1. panta 1. punktam un 2. punkta a) apakšpunktam.
- 35 Tam, ka attiecīgā pamattiesvedība ir arī par uzturlīdzekļiem, šajā ziņā nav nozīmes. Protams, piemērojot Regulas Nr. 2201/2003 1. panta 3. punkta e) apakšpunktu, uzturēšanas saistības neietilpst šīs regulas tvērumā. Tomēr Regulas Nr. 4/2009 3. panta d) punktā tiek paredzēts, ka uzturēšanas saistību lietās tiesai, kurai saskaņā ar *lex fori* ir jurisdikcija tiesvedībā attiecībā uz vecāku atbildību, var būt jurisdikcija, ja jautājums par uzturēšanu ir saistīts ar šo tiesvedību, ja vien jurisdikcijas pamats nav tikai vienas puses pilsonība. Piemērojot šo normu, tiesai, kurai ir jurisdikcija atbilstoši Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 3. punktam, principā būs arī jurisdikcija lemt par prasību par uzturēšanas saistībām, kas izriet no prasības par vecāku atbildību, ko tā izskata.

Par pirmo jautājumu

- 36 Ar savu pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ļauj tiesvedības par vecāku atbildību mērķiem pamatot dalībvalsts, kas nav bērnu pastāvīgā dzīvesvietas dalībvalsts, tiesas jurisdikciju, pat ja izvēlētajā tiesā nenotiek cita tiesvedība.
- 37 *M.*, *R.* un *K.* pārstāvis, kā arī Čehijas Republikas valdība un Polijas valdība norāda, ka uz šo jautājumu ir jāatbild apstiprinoši. Eiropas Komisija savukārt apgalvo, ka uz to ir jāatbild noraidoši, precizējot, ka norisotajai tiesvedībai, ar kuru ir saistīta tiesvedība par vecāku atbildību, ir jābūt no Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 1. punktā uzskaitītajām procedūrām atšķirīgai procedūrai.
- 38 Atbilstoši pastāvīgajai Tiesas judikatūrai, interpretējot Savienības tiesību normu, ir jāņem vērā ne tikai tās teksts, bet arī tās konteksts un tiesiskā regulējuma, kurā šī norma ir ietverta, izvirzītie mērķi (spriedumi *Merck*, 292/82, EU:C:1983:335, 12. punkts, kā arī *Detiček*, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, 33. punkts un tajā minētā judikatūra).

- 39 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka 12. panta 3. punktā tiek paredzēts, ka dalībvalsts tiesām ir arī jurisdikcija lietās par vecāku atbildību “tiesas procesos, kas nav minēti” šī paša panta “1. punktā”, ja, pirmkārt, bērnam ir būtiska saikne ar attiecīgo dalībvalsti, it īpaši, ja vienai no personām, kurām ir vecāku atbildība, pastāvīgā dzīvesvieta ir šajā dalībvalstī vai ja bērns ir šīs dalībvalsts pilsonis, un, otrkārt, tiesu jurisdikciju skaidri vai citādi nepārprotami pieņēmušas visas puses brīdī, kad tiesā ir iesniegta prasība, un ja tas ir bērna labākajās interesēs. Šī paša panta 1. punktā tiek precizēts, ka dalībvalsts tiesām, kurām saskaņā ar 3. pantu ir jurisdikcija attiecībā uz prasības pieteikumu par laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanu par neesošu, ir jurisdikcija visās lietās, kas attiecas uz vecāku atbildību, kura saistīta ar šo prasības pieteikumu, ja ir izpildīti visi tajā noteiktie nosacījumi.
- 40 Tādējādi Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 3. punkta formulējums vien neļauj noteikt, vai tādēļ, lai varētu piemērot šajā normā paredzēto vienošanos par jurisdikciju, ir vai nav nepieciešams, ka tiesā, kurai par labu tiek lūgta vienošanās par jurisdikciju, jau tiek izskatīta cita prasība.
- 41 Tomēr attiecībā uz kontekstu, kurā ietilpst Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 3. punkts, ir jānorāda, ka šī norma kopā ar to, kas paredzēts šī paša panta 1. punktā, ir viena no divām vienošanās par jurisdikciju iespējām vecāku atbildības jomā, ko sniedz Regula Nr. 2201/2003.
- 42 Kas attiecas uz Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 1. punktu, no šīs normas formulējuma skaidri izriet, ka tās piedāvātā iespēja vienoties par jurisdikciju var attiekties tikai uz dalībvalsts tiesu, kuras jurisdikcija tiek īstenota atbilstoši šīs pašas regulas 3. pantam, lai lemtu par laulības šķiršanas prasību, prasību par laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanu par neesošu. Šī 12. panta 2. punktā savukārt tiek precizēts, kurā brīdī atbilstoši šim 1. punktam īstenotā jurisdikcija izbeidzas, proti, kad spriedums, ar kuru apmierina vai noraida prasību par laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības atzīšanas par neesošu, ir stājies likumīgā spēkā, vai spriedums šajā lietā ir stājies likumīgā spēkā gadījumos, kad iepriekš minētajā brīdī vēl nav izšķirts jautājums par vecāku atbildību; vai arī tiesvedība abos iepriekš minētajos gadījumos izbeigta cita iemesla dēļ.
- 43 Neviena šim 2. punktam atbilstoša norma nav paredzēta Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 3. punktā sniegtajai iespējai vienoties par jurisdikciju.
- 44 Turklāt Tiesa jau ir nospriedusi, ka jurisdikcija vecāku atbildības jautājumos tai dalībvalsts tiesai, par kuru personas, kurām ir vecāku atbildība, ir vienojušās saskaņā ar Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 3. punktu, izbeidzas brīdī, kad šajā tiesvedībā ir pieņemts galīgs nolēmums (spriedums *E, C-436/13, EU:C:2014:2246*, 50. punkts). Tas nozīmē, ka var tikt panākta vienošanās par izvēlētajās tiesas jurisdikciju, pat lai vienīgi izskatītu šo lietu par vecāku atbildību.
- 45 No iepriekš minētā izriet, ka Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 3. punktā paredzētā vienošanās par jurisdikciju vecāku atbildības lietās var tikt piemērota pat bez nepieciešamības tiesvedībai šajā jautājumā būt saistītai ar kādu citu tiesvedību, kas jau norisinās tiesā, kuras labā tiek lūgta vienošanās par jurisdikciju.
- 46 Šajā ziņā ir jānorāda, ka šāda interpretācija ir vienīgā, kas neapdraud šīs normas lietderīgo iedarbību. Proti, ierobežojot tās tvērumu tikai ar situācijām, kurās tiesvedība par vecāku atbildību var būt saistīta ar citu norisošu tiesvedību, būtiski samazinātu iespējas izmantot šo vienošanos, ņemot vērā to, ka nepieciešamība uzsākt tiesvedību par vecāku atbildību var rasties neatkarīgi no jebkādas citas tiesvedības.
- 47 Arī šī interpretācija ir vienīgā, kas nodrošina Regulas Nr. 2201/2003 mērķu ievērošanu.
- 48 Tā, pirmkārt, atbilstoši preambulas 12. apsvērumam Regulā Nr. 2201/2003 noteiktais jurisdikcijas pamats lietās par vecāku atbildību ir izveidots, ņemot vērā bērna intereses, jo īpaši tuvuma kritēriju. Tas nozīmē, ka šīs regulas pamatā ir pieņēmums, ka primārās ir bērna intereses (skat. šajā ziņā spriedumu *Rinau, C-195/08 PPU, EU:C:2008:406*, 51. punkts). Kā jau tika konstatēts šī sprieduma

46. punktā, aprobežojot iespēju izmantot Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 3. punktā paredzēto vienošanos par jurisdikciju tikai ar gadījumiem, kad tiesvedība par vecāku atbildību var būt saistīta ar citu tiesvedību, izslēgtu iespēju izmantot šo vienošanos daudzās situācijās, lai arī šāda vienošanās par jurisdikciju varētu būt bērna labākajās interesēs.

49 Šajā ziņā ir jāuzsver, kā izriet no Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 3. punkta b) apakšpunkta – kas katrā ziņā uzliek nosacījumus par vienošanās par jurisdikciju piemērošanai, ko šis punkts paredz, ne tikai ar to, ka visas puses skaidri vai citādi nepārprotami pieņēmušas šo vienošanos brīdī, kad tiesā ir iesniegta prasība, bet arī to, ka izvēlētās dalībvalsts tiesu jurisdikcija ir bērna labākajās interesēs, – ka šīs vienošanās izmantošana nekādā gadījumā nedrīkst būt pretrunā šīm labākajām interesēm.

50 Otrkārt, Regulas Nr. 2201/2003 preambulas 5. apsvērumā ir paredzēts, ka, lai tiktu nodrošināta vienlīdzība attiecībā uz visiem bērniem, šī regula attiecas uz visiem nolēmumiem par vecāku atbildību, tostarp uz bērnu aizsardzības pasākumiem, neatkarīgi no saiknes ar laulības lietu. Izslēdzot jebkuru iespēju vienoties par jurisdikciju vecāku atbildības jautājumā tikai tādēļ, ka šī tiesvedība nevar tikt sasaistīta ar citu notiekošu tiesvedību, apdraudētu šī mērķa īstenošanu pilnībā. Tā būtu it īpaši, ja, kā to ierosina iesniedzējtiesa, vārdkopa “tiesas procesos, kas nav minēti 1. punktā” šīs pašas regulas 12. panta 3. punktā būtu iecerēta, lai attiektos uz prasībām par laulības šķiršanu, laulāto atšķiršanu vai laulības šķiršanu, kādas dalībvalsts tiesas jurisdikciju tajās nosakot, nevis atbilstoši šīs pašas regulas 3. pantam, bet atbilstoši kādai citai šajā regulā paredzētai jurisdikcijas normai. Proti, šāda interpretācija izslēgtu jebkādu iespēju vienoties par jurisdikciju, piemērojot šo 3. punktu, jautājumos par vecāku atbildību attiecībā uz tādu bērnu vecākiem, kuri nav stājušies laulībā vai kuri jau ir šķīrušies, ir atšķirti vai kuru laulība jau ir atzīta par neesošu, kas būtu pretrunā visu bērnu vienlīdzības mērķim.

51 Turklāt šī sprieduma 45. punktā norādītā interpretācija nevar apdraudēt Regulas Nr. 2201/2003 15. panta lietderīgo iedarbību, kā to norāda iesniedzējtiesa, jo šajā pantā ir precizēts, kas tas ir piemērojams “izņēmuma kārtā”. Tādējādi tas nenovērstu trūkumus Regulas Nr. 2201/2003 mērķu īstenošanā, kas rastos no 12. panta 3. punkta interpretācijas, izslēdzot šīs normas piemērojamību, ja nav jau notiekošas tiesvedības, ar kuru var būt saistīta tiesvedība par vecāku atbildību.

52 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ļauj tiesvedības par vecāku atbildību mērķiem noteikt dalībvalsts, kas nav bērnu pastāvīgā dzīvesvietas dalībvalsts, tiesas jurisdikciju, pat ja izvēlētajā tiesā nenotiek cita tiesvedība.

Par otro jautājumu

53 Ar savu otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 3. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka nevar tikt uzskatīts, ka tiesas, kurā vērsusies kāda no pusēm, lai izskatītu tiesvedību par vecāku atbildību, jurisdikciju “skaidri vai citādi nepārprotami pieņēmušas visas puses brīdī, kad tiesā ir iesniegta prasība” šīs normas izpratnē, ja atbildētāja šajā pirmajā tiesvedībā vēlāk uzsāk otru tiesvedību tajā pašā tiesā un pirmajā procesuālajā dokumentā, kas tai jāiesniedz pirmajā tiesvedībā, norāda uz šīs tiesas jurisdikcijas neesamību.

54 M., kā arī R. un K. pārstāvis uzskata, ka uz šo jautājumu ir jāatbild apstiprinoši, kamēr Čehijas Republikas valdība un Komisija uzskata pretēji.

55 Atbilstoši pašam Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 3. punkta b) apakšpunktam formulējumam izvēlētās tiesas jurisdikciju “ir skaidri vai citādi nepārprotami [jābūt pieņemušām visām pusēm] brīdī, kad tiesā ir iesniegta prasība”. Šīs pašas regulas 16. pantā tiek precizēts – uzskata, ka principā tiesā ir iesniegta prasība brīdī, kad dokuments, uz kura pamata ierosināta lieta, vai līdzvērtīgs dokuments ir iesniegts tiesā.

- 56 Šīs normas skaidrais formulējums, ja to aplūko šī 16. panta gaismā, tādējādi nosaka, ka ir jāpierāda skaidras vai citādi nepārprotamas piekrišanas esamība par šo jurisdikciju starp visām tiesvedības pusēm vēlākais brīdī, kad dokuments, uz kura pamata ierosināta lieta, vai līdzvērtīgs dokuments ir iesniegts izvēlētajā tiesā.
- 57 Šāds acīmredzami nebūs gadījums, kad vērsšanās attiecīgajā tiesā ir notikusi tikai pēc vienas tiesvedības puses ierosmes, kad otra tiesvedības puse vēlākā datumā ir vērsusies šajā pašā tiesā citā tiesvedībā un kad šī otra puse ar pirmo procesuālo dokumentu, kas tai ir jāiesniedz šajā tiesvedībā, apstrīd tiesas, kurā celta prasība, jurisdikciju.
- 58 Ir jāpiebilst, ka, ja tiesā ir celta prasība atbilstoši Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 3. punktam, bērna labākās intereses var tikt nodrošinātas, tikai katrā atsevišķā gadījumā pārbaudot, vai lūgtā vienošanās par jurisdikciju atbilst šīm labākajām interesēm un vienošanās par jurisdikciju, pamatojoties uz Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 3. punktu, attiecas tikai uz konkrētu tiesvedību, saistībā ar kuru ir notikusi vērsšanās tiesā, par kuras jurisdikciju ir panākta vienošanās (skat. šajā ziņā spriedumu *E*, EU:C:2014:2246, 47. un 49. punkts).
- 59 No iepriekš minētā izriet, ka uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 3. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka nevar tikt uzskatīts, ka tiesas, kurā vērsusies kāda no pusēm, lai izskatītu lietu par vecāku atbildību, jurisdikciju “skaidri vai citādi nepārprotami pieņēmušas visas puses” šīs normas izpratnē, ja atbildētāja šajā pirmajā tiesvedībā vēlāk uzsāk otru tiesvedību tajā pašā tiesā un pirmajā procesuālajā dokumentā, kas tai ir jāiesniedz pirmajā tiesvedībā, norāda uz šīs tiesas jurisdikcijas neesamību.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 60 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

- 1) **Padomes 2003. gada 27. novembra Regulas (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību un par Regulas (EK) Nr. 1347/2000 atcelšanu 12. panta 3. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas ļauj tiesvedības par vecāku atbildību mērķiem noteikt dalībvalsts, kas nav bērnu pastāvīgā dzīvesvietas dalībvalsts, tiesas jurisdikciju, pat ja izvēlētajā tiesā nenotiek cita tiesvedība;**
- 2) **Regulas Nr. 2201/2003 12. panta 3. punkta b) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka nevar tikt uzskatīts, ka tiesas, kurā vērsusies kāda no pusēm, lai izskatītu lietu par vecāku atbildību, jurisdikciju “skaidri vai citādi nepārprotami pieņēmušas visas puses” šīs normas izpratnē, ja atbildētāja šajā pirmajā tiesvedībā vēlāk uzsāk otru tiesvedību tajā pašā tiesā un pirmajā procesuālajā dokumentā, kas tai ir jāiesniedz pirmajā tiesvedībā, norāda uz šīs tiesas jurisdikcijas neesamību.**

[Paraksti]